

BUYUK BRITANIYA VA SHIMOLIY IRLANDIYA BIRLASHGAN QIROLLIGI IQTISODIYOTI VA UNING JAHON MAMLAKATLARI BILAN IQTISODIY MUNOSABATLARI.

Musurmonova M.

SamISI "Raqamli iqtisodiyot" kafedrası asistent-stajyori

Davronov Muhammadjon

SamISI, talabasi

Annotatsiya: *Ushbu tezisda Buyuk Britaniya iqtisodiyotining asosiy xususiyatlari, rivojlanish yo'nalishlari hamda uning jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy aloqalari tahlil qilinadi. Shuningdek, mamlakatning global iqtisodiyotdagi o'rni va Brexit jarayonining ta'siri yoritib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Buyuk Britaniya, iqtisodiyot, xizmatlar sohasi, tashqi savdo, global iqtisodiyot, Brexit, eksport, import, moliya markazi.*

Kirish. Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya Birlashgan Qirolligi jahon iqtisodiyotida yetakchi o'rinlardan birini egallagan rivojlangan davlatlardan biri hisoblanadi. Ushbu mamlakat XVIII–XIX asrlarda yuz bergan sanoat inqilobining markazlaridan biri bo'lib, aynan shu jarayon uning iqtisodiy taraqqiyotiga mustahkam zamin yaratgan. Bugungi kunga kelib esa Buyuk Britaniya zamonaviy, diversifikatsiyalashgan va yuqori samaradorlikka ega iqtisodiy tizimga ega davlat sifatida tan olinadi. Hozirgi davrda Buyuk Britaniya iqtisodiyotining asosiy xususiyati - xizmatlar sohasining ustunligidir. Mamlakat yalpi ichki mahsulotining katta qismi aynan moliya, bank, sug'urta, ta'lim va konsalting xizmatlari hisobiga shakllanadi. Ayniqsa, London shahri xalqaro moliyaviy markaz sifatida global kapital oqimlarini boshqarishda muhim rol o'ynaydi va ko'plab xalqaro kompaniyalar uchun markaz vazifasini bajaradi.[1] Shu bilan birga, sanoat sohasi ham mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib qolmoqda. Mashinasozlik, farmatsevtika, aviatsiya va energetika tarmoqlari yuqori texnologiyalar asosida rivojlanib, mamlakat eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Innovatsiyalar va ilmiy-texnik taraqqiyot Buyuk Britaniya iqtisodiyotining raqobatbardoshligini ta'minlaydigan asosiy omillardan biridir.

Buyuk Britaniya jahon xo'jalik tizimiga chuqur integratsiyalashgan bo'lib, xalqaro savdo va investitsiya jarayonlarida faol ishtirok etadi. Mamlakatning tashqi iqtisodiy aloqalari keng qamrovli bo'lib, u turli mintaqalar bilan o'zaro manfaatli hamkorlikni yo'lga qo'ygan. Ayniqsa, AQSh, Yevropa va Osiyo mamlakatlari bilan iqtisodiy munosabatlar muhim ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda yuz bergan Brexit jarayoni esa Buyuk Britaniya iqtisodiy siyosatida yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu jarayon mamlakatga mustaqil iqtisodiy va savdo siyosatini olib borish imkonini yaratgan bo'lsa-

da, ayrim yangi muammolar va sinovlarni ham yuzaga keltirdi. Shunday qilib, Buyuk Britaniya iqtisodiyotining o'ziga xos jihatlarini, uning jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy aloqalarini o'rganish bugungi global iqtisodiy jarayonlarni chuqurroq anglashda muhim ahamiyatga ega.

Iqtisodiy taraqqiyot masalalarini o'rganishda ko'plab olimlar muhim ilmiy xulosalar bildirgan. Jumladan, mashhur iqtisodchi Adam Smith o'zining nazariyalarida erkin bozor iqtisodiyoti va mehnat taqsimotining ahamiyatini alohida ta'kidlab, aynan shu omillar davlatlarning iqtisodiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynashini ko'rsatib bergan.[2] Bu g'oyalar Buyuk Britaniya iqtisodiyotining shakllanishida ham muhim nazariy asos bo'lib xizmat qilgan. Shuningdek, yana bir taniqli iqtisodchi John Maynard Keynes iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish zarurligini asoslab bergan. Uning fikricha, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlatning faol ishtiroki muhim ahamiyatga ega. [3] Bugungi kunda Buyuk Britaniya iqtisodiy siyosatida ham ushbu yondashuvning ayrim elementlarini ko'rish mumkin. Hozirgi davrda Buyuk Britaniya iqtisodiyotining asosiy xususiyati - xizmatlar sohasining ustunligidir. Mamlakat yalpi ichki mahsulotining katta qismi aynan moliya, bank, sug'urta, ta'lim va konsalting xizmatlari hisobiga shakllanadi. Ayniqsa, London shahri xalqaro moliyaviy markaz sifatida global kapital oqimlarini boshqarishda muhim rol o'ynaydi.[4]

Innovatsion va raqamli iqtisodiyotni yanada rivojlantirish. Buyuk Britaniya global raqobatda o'z o'rnini mustahkamlash uchun innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni keng joriy etishga alohida e'tibor qaratishi zarur. Ayniqsa, sun'iy intellekt, moliyaviy texnologiyalar (fintech), yashil energetika va ilmiy tadqiqotlarga investitsiyalarni oshirish iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Bu nafaqat ichki bozorda samaradorlikni oshiradi, balki xalqaro bozorda yuqori texnologiyali mahsulot va xizmatlar eksportini kengaytirishga xizmat qiladi. Tashqi iqtisodiy aloqalarni diversifikatsiya qilish va mustahkamlash. Brexitdan keyingi sharoitda Buyuk Britaniya uchun yangi savdo hamkorlarini topish va mavjud aloqalarni kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, Osiyo, Afrika va boshqa rivojlanayotgan mintaqalar bilan savdo-iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirish, yangi erkin savdo bitimlarini tuzish zarur. Bu eksport hajmini oshirish, iqtisodiy xavflarni kamaytirish va mamlakatning global iqtisodiyotdagi barqaror o'rnini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya Birlashgan Qirolligi jahon iqtisodiyotida muhim o'rin tutuvchi rivojlangan davlat hisoblanadi. Uning iqtisodiyoti asosan xizmatlar sohasi, xususan moliya va bank tizimi orqali yuqori darajada rivojlangan. Shu bilan birga, sanoat tarmoqlari ham mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Mamlakatning jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy aloqalari keng va ko'p qirrali bo'lib, xalqaro savdo va investitsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir. Brexit jarayoni Buyuk Britaniya iqtisodiyotiga yangi imkoniyatlar bilan birga muayyan qiyinchiliklarni ham olib keldi. Buyuk Britaniya o'zining kuchli iqtisodiy salohiyati, rivojlangan infratuzilmasi va

xalqaro hamkorlik aloqalari orqali global iqtisodiyotda yetakchi mavqeini saqlab qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Office for National Statistics. Buyuk Britaniya iqtisodiy ko'rsatkichlari. – London, so'nggi ma'lumotlar.
2. Adam Smith. Xalqlar boyligi tabiati va sabablari to'g'risida tadqiqot. – London, 1776.
3. John Maynard Keynes. Bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi. – London, 1936.
4. World Bank. Jahon rivojlanish ko'rsatkichlari. – Vashington, so'nggi nashr.